

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

МОНІТОРИНГ РИНКУ АНТИБАКТЕРІАЛЬНИХ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ ГРУПИ МАКРОЛІДІВ

Ключові слова: ринок макролідів, маркетинг, динаміка, попит, доступність, товарна та цінова кон'юнктура

Важливим завданням національної фармацевтичної системи є надання населенню якісної та доступної фармацевтичної допомоги, що потребує значних фінансових, матеріальних та трудових витрат як на рівні держави в цілому, так і на кожному підприємстві, що функціонує у сфері охорони здоров'я [2, 6]. В умовах обмеженого фінансування галузі охорони здоров'я та відносно низької платоспроможності населення вельми актуальним є питання раціонального використання наявних коштів та зменшення загальної вартості лікування [5].

Враховуючи нормативне врегулювання взаємодії рівнів формулярної системи та поширення Державного формуляра, проведено маркетинговий аналіз сегмента ринку антибактеріальних лікарських засобів (АБЛЗ) групи макролідів.

Макроліди мають широкий спектр антибактеріальної дії відносно до респіраторних патогенів, легко проникають крізь слизову оболонку верхніх дихальних шляхів. Дуже важливо те, що мікроорганізми, які резистентні до пеніциліну, тетрацикліну, аміноглікозидів, зберігають чутливість до макролідів.

Представників цієї групи антибіотиків за своїм походженням поділяють на природні (еритроміцин, джозаміцин, мідекаміцин, спіраміцин) та напівсинтетичні (klarитроміцин, рокситроміцин), які менше виявляють побічні ефекти.

При комплексному маркетинговому вивченні ринку лікарських засобів (ЛЗ) ми дотримувались класифікаційної системи АТХ, згідно з якою макроліди відносяться до групи J01FA «Макроліди».

Згідно з міжнародною АТХ-класифікацією підгрупа J01FA «Макроліди» поділяють на 12 підгруп, а в Україні зареєстровано лише 8 підгруп (табл. 1).

Т а б л и ц я 1

Порівняльний аналіз асортименту підгрупи J01FA «Макроліди»

Код	Асортимент світовий (АТХ)	Асортимент, дозволений в Україні
01	Еритроміцин	Еритроміцин
02	Спіраміцин	Спіраміцин
03	Мідекаміцин	Мідекаміцин
05	Олеандоміцин	
06	Рокситроміцин	Рокситроміцин
07	Джозаміцин	Джозаміцин
08	Тролеандоміцин	
09	Кларитроміцин	Кларитроміцин
10	Азитроміцин	Азитроміцин
11	Міокаміцин	
15	Телітроміцин	Телітроміцин
51	Еритроміцин комбінації	

Станом на 01.08.2010 р. в Україні зареєстровано 198 торгових назв АБЛЗ, а в 2005 р. асортимент цієї групи становив 144 лікарські препарати (ЛП). У сукупності зареєстрованих в Україні макролідів ядерну групу становить група азитроміцину – 84 ЛП, тобто 42,4 %, та група кларитроміцину – 74 ЛП, тобто 37,3 %, найменш численні групи ЛП джозаміцину (J01FA 07) та телітроміцину (J01FA 15) – по 1 найменуванню (0,5 %), а також група мідекаміцину – 2 ЛЗ, тобто 1,01 %. Група рокситроміцину становить 11 ЛП, тобто 5,55 %, група еритроміцину – 10 ЛП, тобто 5,05 %, група спіраміцину – 15 ЛЗ, тобто 7,57 % (рис. 1) [1].

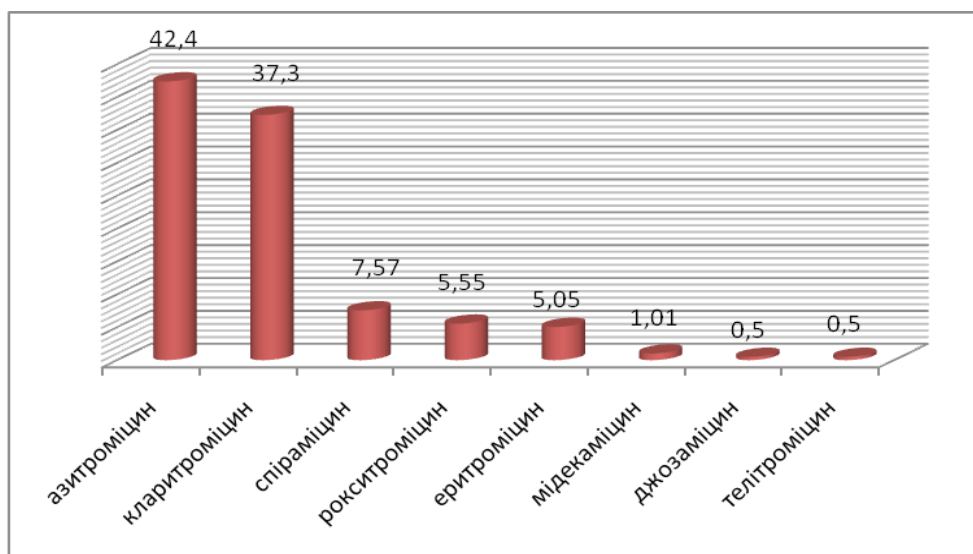

Рис. 1. Структура сукупності зареєстрованих АБЛЗ групи макролідів

Група препаратів представлена трьома лікарськими формами: таблетки (85,3 %), розчини для ін'єкцій (4,1 %) і порошок для приготування суспензії для внутрішнього вживання (10,6 %). Асортимент вітчизняних ЛП представлений тільки таблетковими лікарськими формами. Їх частка становить 45 ЛП, тобто 26,6 % сукупності зареєстрованих таблеткових ЛП (табл. 2).

Т а б л и ц я 2

Структура асортименту АБЛЗ за лікарськими формами

Код	Таблеткові ЛЗ		Розчини для ін'єкцій		Порошок для приготування суспензії для внутрішнього вживання	
	вітчизняні	імпортні	вітчизняні	імпортні	вітчизняні	імпортні
01	5	5				
02	4	9		2		
03		1				1
06	1	10				
07		1				
09	22	43		3		6
10	13	54		3		14
15		1				
Всього:	169 (85,3%)		8 (4,1%)		21 (10,6%)	

На вітчизняному ринку АБЛЗ групи макролідів представлено продукцію 31 виробника фармацевтичної продукції, в тому числі 11 вітчизняних. Частка вітчизняних АБЛЗ становить 23,7 % (47 ЛП), решта асортименту припадає на препарати імпортного виробництва – 151 ЛП. Лідерами виробників вітчизняних АБЛЗ групи макролідів є ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я», яка пропонує 10 ЛП, ВАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» – 9 ЛП, ЗАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» – 5 ЛП, ВАТ «Київмедпрепарат» – 4 ЛП, ЗАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод» – 3 ЛП. Фармакологічний спектр вітчизняних ЛП групи макролідів не охоплює класифікаційні групи мідекаміцину, джозаміцину, телітроміцину.

Лідерами постачання імпортних АБЛЗ групи макролідів є Індія (17 фірм-виробників – 85 % від усіх іноземних фірм), друге місце посідає Кіпр (3 фірми-виробники – 15 %), третє місце поділяють між собою Франція, Словенія, Туреччина, Італія, Канада, Німеччина, Росія, Білорусь (по 2 фірми-виробники). Решта країн на українському фармацевтичному ринку представлені одним виробником.

Для встановлення тенденцій та закономірностей споживання, визначення потенційно перспективних і актуальних напрямів розвитку ринку антибіотиків проводили аналіз динаміки арсеналу макролідів, дозволених до використання в Україні в 2000, 2005 і 2010 роках (табл. 3) [3].

Таблиця 3
Аналіз динаміки товарної кон'юнктури АБЛЗ групи J 01 FA (макроліди)

№ п/п	Група	Зареєстровано						Пропозиції в 2010 р.							
		2000 р.		2005 р.		2010 р.		гуртових фірм		аптек					
		Кількість	Питома вага	Кількість	Питома вага	Кількість	Питома вага	Коефіцієнт росту 2010/2005 (Кр)	Коефіцієнт росту 2010/2000 (Кр)	Кількість	% використання	Кількість	% використання		
J 01 FA ФТОРХІНОЛОНИ															
1	01	Еритромцин	27	41.5	12	0.83	0.44	10	5.05	0.83	0.37	8	80.0	8	80.0
2	02	Спірамцин	9	13.8	15	10.4	1.66	15	7.58	1.0	1.66	12	80.0	11	73.3
3	03	Мідекамцин	3	4.61	3	2.08	1.0	2	1.01	0.66	0.16	2	100.0	2	100.0
4	06	Рокситромцин	8	12.3	15	10.4	1.87	11	5.55	0.73	1.38	9	81.8	7	63.6
5	07	Джозаміцин	3	4.61	3	2.08	1.0	1	0.5	0.33	0.33	1	100.0	1	100.0
6	09	Кларитромцин	6	9.23	46	31.9	7.66	74	37.37	1.61	12.30	69	93.2	57	77.1
7	10	Азитромцин	9	13.8	49	34.02	5.44	84	42.42	1.71	9.33	76	90.4	68	80.9
8	15	Телітромцин	-	-	1	0.69	1	1	0.5	1.0	1.0	-	-	-	-
Всього:			65		144		2.2	198		1.2	3.1	177	89.4	154	77.7

За аналізований період спостерігалось значне збільшення загальної чисельності ЛП групи макролідів. Розраховані коефіцієнти росту вказують на підвищення попиту й актуальність препаратів азитроміцину ($K_r=1,71$) та кларитроміцину ($K_r=1,61$). Водночас аналіз динаміки асортименту свідчить про застій та спад життєвого циклу ЛП групи еритроміцину ($K_r=0,83$), рокситроміцину ($K_r=0,73$), мідекаміцину ($K_r=0,66$), джозаміцину ($K_r=0,33$).

Для оцінювання попиту на лікарські засоби досліджуваної групи J01FA і вивчення цінової кон'юнктури проводили аналіз пропозицій гуртових фармацевтичних фірм, опублікованих у цінниках періодичних фахових видань „Провізор” та „Еженедельник Аптека», а також вивчали асортимент і цінову кон'юнктуру ЛП цієї групи 20 аптек з різною формою власності м. Івано-Франківська та області.

З даних дослідження встановлено, що гуртові фірми та аптеки пропонують відповідно 89,4 % та 77,7 % зареєстрованих в Україні ЛП групи макролідів. Найбільш широко використовують арсенал лікарських засобів підгруп кларитроміцину – 93,2 % і 77,1 % відповідно оптовий і роздрібний сегменти ринку, та азитроміцину (90,4 % і 80,9 % відповідно). Розраховані коефіцієнти використання зареєстрованих ЛП та показники динаміки асортименту дають змогу стверджувати про стабілізацію споживання ЛП мідекаміцину, джозаміцину та рокситроміцину і спад попиту і тим самим малоімовірно перспективність лікарських засобів з еритроміцином, спіраміцином. Відносно високі коефіцієнти підвищення чисельності асортименту ЛП кларитроміцину та азотриміцину відносно вказують на їх перспективність у плані зростання попиту та споживання при умові інтенсифікації щодо них промоційної роботи та інформаційного забезпечення.

При проведенні моніторингу цін визначали максимальну, мінімальну та середню ціну, коефіцієнти варіації цін, індекси росту цін та коефіцієнти нестабільності (K_n), які віддзеркалюють етичність та коректність до споживачів цінової політики та конкуренції операторів ринку [4]. Значення розрахованих (K_n) роздрібних цін макролідів перевищує 25 %, що свідчить про некоректність та неетичність операторів фармацевтичного ринку в питаннях ціноутворення.

Збут вітчизняних препаратів відбувається в основному одно-, дворівневим маркетинговим каналом, тому (K_n) не перевищує 40%, а ЛП іноземного виробництва – багаторівневими каналами просування і тому (K_n) становить близько 70 %.

На основі позиціонування кількості пропозицій гуртових та роздрібних операторів ринку, з урахуванням економічної доступності, для кожної класифікаційної групи виділено ядерну групу препаратів найбільшого попиту (табл. 4).

Т а б л и ц я 4

Ядерна група препаратів найбільшого попиту

Група	Вітчизняні ЛП		ЛП імпортного виробництва	
	назва ЛП	виробник	назва ЛП	виробник
J01FA01	Еритроміцин, табл. 0,1 г № 20	ЗАТ НВЦ «БХФЗ», Україна		
J01FA02			Роваміцин, гран. 1500000 МО, № 16	«Sanofi Aventis», Франція
J01FA03			Макропен, табл. п/о 400 мг № 16	«KRKA», Словенія
J01FA06	Роксилід, табл. п/о 0,15г № 10 у конт.чарунк.уп.	ЗАТ Фармац. фірма «Дарниця», Україна	Роксид, 150 табл. п/о 150мг № 10	«Alembic», Індія
J01FA07			Вільпрафен, табл. п/о 500 мг № 10	«Mask», Італія
J01FA09	Кларитроміцин, табл. п/о 250 мг № 10 у конт.чарунк.уп.	ТОВ Фармац. компанія «Здоров'я», Україна	Фромілід, табл. 250 мг, № 14	«KRKA», Словенія
	Кламед, табл. п/о 0,5 г № 10 у конт.чарунк.уп.	ЗАТ Фармац. фірма «Дарниця», Україна		

J01FA10	Азитроміцин БХФЗ, капс. 0,25г № 6 у конт. чарунк. уп.	ЗАТ НВЦ «БХФЗ», Україна	Сумамед, табл. 500 мг, № 3	«Pliva», Хорватія
	Азімед, капс. 0,25 г № 6 у контр. чарунк. уп.	ВАТ «КМП», Україна		

Високий рівень попиту ЛП ядерної групи свідчить про їх ефективність та доступність і дає змогу рекомендувати їх для подальшого фармакоекономічного аналізу схем фармакотерапії на предмет їх включення до формулярних списків.

У перелік лікарських засобів, які можуть закуповувати заклади охорони здоров'я, що повністю або частково фінансуються з державного та місцевих бюджетів, який є соціально-етичним дзеркалом державної політики, включено 7 підгруп ЛЗ макролідів, не увійшла в цей перелік підгрупа J01FA07 джозаміцин, яка згідно з результатами наших досліджень перебуває на етапі спаду життєвого циклу ЛЗ.

У Національний перелік основних лікарських засобів включено 2 підгрупи із 8 зареєстрованих підгруп, а саме ЛЗ еритроміцину (J01FA01), життєвий цикл яких перебуває на етапі спаду, та ЛЗ азитроміцину (J01FA10), перспективність і доцільність їх віднесення до основних ЛЗ підтверджено одержаними результатами маркетингового дослідження.

В и с н о в к и

1. Аналіз динаміки асортименту АБЛЗ групи J01FA свідчить про підвищення попиту на ЛП з азитроміцином та кларитроміцином, про стабілізацію споживання ЛП мідекаміцину, джозаміцину та рокситроміцину і спад попиту на лікарські засоби з еритроміцином і спіраміцином.

2. Аналіз пропозицій оптових та роздрібних операторів ринку свідчить, що найбільший попит серед ЛП вітчизняних виробників мають кларитроміцин, табл. п/о 250мг №10 у конт. чарунковій упаковці (ТОВ Фармац. компанія «Здоров'я»), азитроміцин БХФЗ, капс. по 0,25 г, № 6 у конт. чарунковій упаковці (ЗАТ НВЦ «БХФЗ»), а серед закордонних ЛП – роваміцин, гран. 1500000 МО, № 16 («Sanofi Aventis», Франція), фромілід, табл. 250 мг, №14 («KRKA», Словенія), сумамед, табл. по 500 мг, № 3 («Pliva», Хорватія).

3. Аналіз цінової кон'юнктури роздрібних цін свідчить про некоректність аптечних працівників при встановленні роздрібних цін на вітчизняні ЛП (Кн – понад 25%).

4. Результат проведеного комплексного маркетингового аналізу ринку лікарських засобів групи макролідів (темпи росту, процент використання, позиціонування) підтверджують перспективність лікарських засобів цих підгруп і доцільність віднесення їх до основних лікарських засобів. Виняток становлять лише такі лікарські засоби: еритроміцин, рокситроміцин, мідекаміцин, в яких життєвий цикл на етапі спаду.

1. *Гадяк І. В.* Маркетингове дослідження макролідів. Тези доповідей 79 міжвузівської наукової конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю «Працюємо, творимо, презентуємо», Івано-Франківськ. – 2010. – С. 211.

2. *Пономаренко В.М., Грузева Т.С., Зіменковський А.Б.* // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2002. – № 3. – С. 5–10.

3. *Гром О.Л., Зіменковський А.Б., Сятиня В.Я.* Методика оцінки та відбору ефективних, безпечних та доступних лікарських засобів при складанні формулярних списків // Інформаційний лист. Укрмедпатентінформ МОЗ України. – Київ, № 82–2007.

4. *Громовик Б.П., Гасюк Г.Д., Левицька О.Р.* Фармацевтичний маркетинг: теоретичні та прикладні засади. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 464 с.

5. Державна програма забезпечення населення лікарськими засобами на 2004–2010 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2003 року № 1162 // Єженедельник АПТЕКА. – 2003. – № 29 (400). – С. 80.

6. *Рудень В.В.* Страхова медицина і медичне страхування. – Львів, 1999. – 304 с.

Надійшла до редакції 14.12.2010.

И.В.Гадяк, О.Л.Гром, А.В.Комар

МОНИТОРИНГ РЫНКА АНТИБАКТЕРИАЛЬНЫХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ ПРЕПАРАТОВ ГРУППЫ МАКРОЛИДОВ

Ключевые слова: рынок макролидов, маркетинг, динамика, спрос, доступность, товарная и ценовая конъюнктуры

Изучены товарная и ценовая конъюнктуры отечественного рынка макролидов, установлена группа перспективных лекарственных средств, имеющих большой спрос, доказана неэтичность и некорректность аптечных работников при установлении розничных цен.

I.V.Hadyak, O.L.Hrom, A.V.Komar

MONITORING THE MARKET OF ANTIBACTERIAL DRUGS FROM GROUP OF MACROLIDE

Keywords: market, marketing, dynamiks, demand, availability, commodity market opportunities and price situation.

S U M M A R Y

Commodity market opportunities and price situation of domestic market were analyzed, groups of perspective medicines of great demand were determined, nonethical and noncorrect attitude of pharmacists toward retail price forming was proved.